

Landsorganisationen i Danmark
Danish Confederation of Trade Unions

Islands Brygge 32D
Postboks 340
2300 København S

Telefon 3524 6000
Fax 3524 6300
E-mail lo@lo.dk

Sagsnr. 07-273
Vores ref. HJE/TMK/nvd
Deres ref.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet
Att: Fuldmægtig Hanne Makhholm
Slotsholmsgade 10 – 12,
1216 København K

Den 2. februar 2007

Høringssvar til Forslag til Lov om røgfri miljøer

Grundlæggende udgør lovforslaget et positivt fremskridt hen mod en beskyttelse mod risikoen ved passiv rygning. Lovforslaget er dermed et afgørende tiltag for folkesundheden og ikke mindst for sundheden på landets arbejdspladser.

Lovforslagets mange undtagelser fra hovedreglen betyder imidlertid, at de mest udsatte grupper fortsat vil tvinges til at arbejde i røgfylde miljøer, og at sundhedsgevinsten her vil blive yderst begrænset. Samtidig er der en række problemer med lovforslaget, der vil medføre ganske betydelig debat og interne stridigheder på landets arbejdspladser. Bestemmelsen om frivilligt at kunne lade sig udsætte for passiv rygning synes at være i strid med Arbejds miljølovens hovedprincip.

Det er særdeles påfaldende, at lovforslaget yder større beskyttelse til gæster i restaurationsbranchen end til de ansatte, på trods af, at det netop er de ansatte, der fortsat ikke kan vælge den passive rygning fra.

Kommentarer til de enkelte paragraffer.

§ 1.

Formålet med loven angives at være at forhindre, at nogen ufrivilligt udsættes for passiv rygning, men når begrebet frivillig/ufrivillig introduceres i lovgivning indebærer det, at nogen skal tage beslutning om at handle, og at spørgsmålet om at udsætte sig for passiv rygning er til forhandling. Med formuleringen skal ansatte fortsat vælge at gøre indsigelse mod andres rygning, eller vælge at finde sig i det.

Ved en hurtig sammenligning med Arbejds miljøloven kan det konstateres, at denne ikke opererer med begrebet "frivillig udsættelse for et sundhedsskadeligt stof". Her er der entydige regler og et klart ansvar for arbejdsgiveren for at gribe ind mod en erkendt sundhedsskadelig påvirkning. På lignende vis med færdselsloven, her gælder hastighedsgrænserne ikke kun når andre trafikanter vælger at kræve dem overholdt.

IM KMSU J.rif.
2006-1433 - 269
07 FEB. 2007

Et par eksempler:

- Hr. Orlik er ryger og sidder på enkeltmandskontor. Han vælger at ryge i arbejdstiden. Efter lovforslaget er dette tilladt jf. § 2, stk. 2. Men han samarbejder tæt med sin sekretær. Hvorledes skal hun kommunikere med Orlik? Kan hun konsekvensløst vælge ikke at ville mødes med Orlik på hans kontor? Hvad hvis Orlik er slem til at glemme at lukke døren? Eller nogen gange glemmer at tage piben ud af munden, når han skal henvende sig til sekretæren? Her vil det efter lovforslaget være op til sekretæren at vælge om hun frivilligt, af hensyn til det daglige samarbejde og Orliks humør, vil finde sig i Orliks tobaksrøg. Eller hun vil vove pelsen og kræve, at rygeforbuddet opretholdes.
- Der skal ligeledes gøres rent på Orliks kontor, tømmes askebægre og lignende. Hvordan skal rengøringshjælpen håndtere denne situation? Når hun passer sit arbejde udsætter hun sig for en sundhedsmæssig risiko, nægter hun med henvisning til reglen om ikke ufrivilligt udsættelse for passiv rygning, ja hvilke jobmuligheder har hun så?
- Hr. Orliks sekretær bliver gravid og ønsker at beskytte sit foster mod passiv rygning. Hun har hidtil valgt at acceptere Orliks rygning – af hensyn til samarbejdet, men nu skifter hendes prioriteringer. Hvordan tænkes denne situation løst?
- Orlik skal nu ansætte en ny sekretær. Der er flere ansøgere til jobbet med lige kvalifikationer. Hvem vælger Hr. Orlik? Hende der ikke vil udsætte sig for passiv rygning eller hende, der frivilligt accepterer rygningen?

Ændringsforslag til § 1:

Ny formulering: Formålet med loven er at forebygge sundhedsskadelige effekter af passiv rygning samt at forebygge, at nogen udsættes for passiv rygning.

§ 2, stk. 2. og øvrige paragraffer, hvor begrebet frivillighed er medtaget, konsekvensrettes i henhold til § 1.

§ 2:

§ 2, stk. 3.

Her introduceres begrebet rygerum og rygekabiner. Desværre indeholder lovforslaget ingen nærmere definitioner af, hvornår sådanne installationer teknisk lever op til kravet om at sikre, at ingen udsættes for passiv rygning. Der er blandt eksperter en ganske betydelig uenighed om effektiviteten af sådanne installationer, ikke mindst om i hvilket omfang de i bemærkningerne nævnte filtre i rygekabiner faktisk renser luften for de sundhedsskadelige stoffer og ikke blot fjerner tobakslugten. Ligeledes har Arbejdstilsynet hidtil haft den praksis at kræve, at returluften fra sådanne rygekabiner ventileres separat og til udendørs.

Lovforslaget nævner igen her som eneste effektivitetskrav, at ”ingen ufrivilligt udsættes for passiv rygning”. Det er næppe hensigtsmæssigt, at man kan acceptere

hvilken som helst form for effektivitet eller mangel på samme, blot ikke personalet gør indsigelser.

I bemærkningerne fremgår det at førerhus i lastbil, lokomotiv eller kran kan betragtes som et arbejdslokale for én person. Men når nu førerhuset betjenes på skift af forskellige ansatte, hvilke regler gælder så?

Igen er begrebet frivillig/ufrivillig her en hindring for en simpel og konfliktløs anvendelse af loven og vil medføre betydelige interne problemer på virksomhederne.

§ 2, stk. 4.

Her lægges meget rimeligt op til at det naturligvis er arbejdsgivernes ansvar, at bestemmelserne om røgfrie miljøer overholdes. Men hvornår kan arbejdsgiveren sige, at have efterlevet dette krav? Hvis ingen siger fra overfor andres rygning? Eller hvis ingen frivilligt eller ufrivilligt er udsat for andres tobaksrøg?

Igen skal her henvises til Arbejds miljøloven, hvor begrebet frivillighed ikke forekommer.

Ændringsforslag til § 2, stk. 3:

Tilføjelse: De nærmere krav til teknisk indretning og effektiviteten af rygerum og rygekabiner fastsættes af Beskæftigelsesministeren.

§ 12.

Det er påfaldende at denne bestemmelse, der gælder rygning i det offentlige rum, ikke anvender begrebet frivillig udsættelse for passiv rygning. Her er forbuddet totalt, uafhængigt af folks vilje til at udsætte sig for tobakkens sundhedsskadelige virkning eller ej. Det er bemærkelsesværdig, at forbuddet her er totalt, når folk jo lige netop her, helt frit kan vælge passiv ryg til eller fra i modsætning til arbejdspladser, hvor der uundgåeligt vil være konsekvenser af et krav om et røgfrit miljø.

§ 14.

§ 14, stk. 3

Bestemmelsen undtager tilsyneladende passagerer i udenrigsfart. Men hvad betyder denne undtagelse for de ansatte på sådanne steder? Der er her tale om samtlige beskæftiget på færger, for togpersonalet og for buschauffører. Såfremt undtagelsen for passagererne skal kunne have effekt vil det kræve betydelige investeringer i adskillelser mellem ansatte og gæster, således at § 2 og § 15 kan overholdes.

Undtagelsen kan i øvrigt næppe begrundes med sundhedsmæssige betragtninger og vil være svært forståelig for passagerer, der ønsker lovens hovedsigte overholdt.

Det må bero på en fejltagelse, at disse grupper således helt er undtaget det generelle forbud i kapitel 2.

Ændringsforslag til § 14, stk. 3:

Stykket udgår

§ 15.

Et godt og vigtigt hovedprincip, der væsentligt vil forbedre serveringspersonalets sundhed. Det er dog beklageligt at lovforslaget i stk. 3 åbner op for rygning i særlige rygelokaliteter. Bortset fra de uheldige sundhedsmæssige konsekvenser for personalet, vil bestemmelsen udgøre en ganske betydelig konkurrenceforvridende faktor. Muligheden for at indrette rygerum og -kabiner vil stille de større forretninger bedre end de mindre, der af pladsforhold ikke vil kunne tilbyde samme service til gæsterne.

§ 15, stk. 4:

Denne mulighed for at tillade gæsterne at medbringe drikkevarer på de særlige rygelokaliteter betyder, at der fortsat skal ryddes af i disse rygerum. Dermed vil udsættelsen for passiv rygning fortsætte for tjenerne, der skal foretage afrydningen medens kunderne ryger i lokalet. Med kendskab til lignende lokaliteter andre steder og ikke mindst de nu nedlagte rygekupeer i togene må det forudses, at tobaksrøgen i sådanne rum vil blive særdeles koncentreret og dermed i ganske særlig grad sundhedsskadelig.

Dette udgør et særligt problem for serveringspersonalet, der dermed ikke har samme rettigheder som resten af landets ansatte. Det er her på sin plads at minde om, at netop denne gruppe hidtil har måttet arbejde i meget sundhedsskadelige miljøer og har betalt prisen med en alvorlig overdødelighed af tobaksrelaterede sygdomme.

I bemærkningerne nævnes en række typer af serveringssteder, der falder under § 15. Selvom denne liste næppe er udtømmende burde listen udover de nævnte inkludere forsamlingshuse, spillesteder, diskoteker og ikke mindst kasinoer, hvor der traditionelt er en voldsom rygning og dermed sundhedsskadelig påvirkning af personalet. Ved direkte at nævne disse steder her udgås kommende uundgåelige stridigheder om fortolkning af hvor langt § 15 dækker.

§ 16:

Der er uacceptabelt, at lovforslaget undlader denne type serveringssteder. Det er netop her, risikoen for de ansatte er værst. En nyligt afsluttet og meget omfattende registerundersøgelse konstaterer, at forekomsten af tobaksrelaterede kræftsygdomme er dobbelt så stor for ansatte på bodegaer og værtshuse som for øvrige grupper. En lov, der efter sit erklærede formål har til sigte at beskytte mod risikoen ved passiv rygning, kan vel ikke med rimelighed diskriminere den gruppe ansatte, der beviseligt er hårdest ramt af rygningen. Det skal understreges, at denne gruppe, alene i kraft af deres arbejde, tvinges til at arbejde i et røgfyldt arbejdsmiljø. Hvor gæster kan vælge om de vil udsætte sig for tobaksrøg eller ej, så har de ansatte ikke samme frihed.

Undtagelsen af disse mindre serveringssteder vil også uundgåeligt give anledning til en række fortolkningsspørgsmål, ikke mindst omkring grænsen på de 40m² i serveringsareal. Her skal kort nævnes enkelte eksempler:

Værtshuset opstiller borde og stole på en sådan måde at serveringsarealet formelt er under de 40m², men der er i værtshuset et stort friareal mellem bar og stole borde, som så i praksis fyldes af stående gæster.

Et eksisterende værtshus opdeles i to lokaler, hver med et "lovligt" serveringsareal.

En restaurant opdeles med væg således, at der serveres mad i det ene lokale og er værtshus i det andet. Værtshuset fungerer som "rygerum" for restauranten.

Hvilken myndighed skal i øvrigt fortolke og opretholde disse bestemmelser? Det er tvivlsomt om Arbejdstilsynet med fordel kan påtage sig denne rolle.

Ændringsforslag til § 16.

Bestemmelsen udgår.

§ 17 til § 20:

Paragraffen bemyndiger Arbejdstilsynet til at føre opsyn med loven. Det samme gælder for øvrige myndighedsområder. Normal praksis er at øvrige myndigheder følger Arbejdstilsynets praksis i spørgsmål om arbejdsmiljø. Der er imidlertid et problem i forhold til henvisningen til Arbejdsmiljøloven.

Som det fremgår af AT's interne instruks nr. 5/2006 er tilsynet bemyndiget til at gribe ind, men kun hvis røgen af den tilsynsførende skønnes generende eller irriterende for lungerne. Det må dog formodes, at denne instruks skal ændres, om ikke andet så i lyset af senere års viden om tobaksrøgs skadevirkning.

Hvis Lov om røgfri miljøer skal kontrolleres efter Arbejdsmiljølovens bestemmelser, kræver det enten at der opereres med en grænseværdi for tobaksrøg på nul partikler i luften eller at Arbejdstilsynet alene skal forholde sig til hvorvidt ansatte frivilligt lader sig udsætte for tobaksrygning eller ej. I det første tilfælde vil det så kollidere med frivillighedsprincippet i denne lovs formålsparagraf. I det andet med Arbejdsmiljølovens grundbestemmelse om at forhindre udsættelse for sundhedsskadelige påvirkninger på arbejdet.

Ændringsforslag til § 17:

Hvis § 1 ændres således at rygereglene ikke gælder afhængigt af de ansattes egen vilje, kan § 17 til 20 fungere, ellers vil paragraffen kræve ændringer i Arbejdsmiljølov og lignende lovgivning til søs og offshore. Jeg skal her henvise til at disse regler er dannet på grundlag af EU-direktiver og dermed næppe er lige til at tilpasse.

Gravides retsstilling:

Lovudkastet nævner ikke gravides retsstilling i forbindelse med at arbejde i røgfyldte lokaler. Man må formode, at de er tænkt dækket ind af formålsparagraffen om ufrivillig udsættelse for passiv rygning. Dermed lægger ansvaret for at beskytte fosteret hos dem selv og ikke hos arbejdsgiveren, som det ellers er grundprincippet i Arbejdsmiljøloven. Situationen for gravide er i dag uklar i og med, at de færreste arbejdsgivere har taget denne bestemmelse alvorligt og i og med at der blandt læger har været en tendens til at sygemelde gravide frem for at fastholde, at graviditet ikke er en sygdom.

Har den gravide selv ønsket at blive fritaget for arbejde i et røgfyldt miljø, men ikke sygemeldes (som har diskriminerende økonomiske konsekvenser for den gravide) har

bevisbyrden i praksis ligget på hende og hendes læge, og mange arbejdsgivere har optrådt uvilligt i forhold til at sikre den gravide beskæftigelse i et røgfrit miljø.

Med denne lovs introduktion af begrebet frivillig udsættelse for passiv rygning vil det fortsat være den gravides eget ansvar at sikre sit fosters sundhed og mange vil af frygt for besværet, vælge at lade sig sygemelde og dermed diskrimineres i indtægt.

Rengøring i rygelokaler og enkeltmandsarbejdsplader, hvor der er tilladt rygning:

Her mangler lovforslaget at forholde sig til, hvorledes rengøringspersonalets sundhed kan sikres. De sundhedsskadelige partikler forsvinder ikke fra indåndningsluften alene fordi der ikke sker aktiv rygning i et lokale, men kan tvært i mod konstateres meget længe efter at aktiv rygning er ophørt. Dette medfører at rengøringspersonalet i praksis ikke kan vælge den passive rygning fra, med mindre rengøring i rygerum helt undlades. Som absolut minimum bør loven stille krav om udluftning, lukkede askebægre og lignende, der kan nedbringe rengøringspersonalets risiko.

På vegne af LO's daglige ledelse

